

Oikeudenmukainen siirtymä kestävään tulevaisuuteen

– Esitelmä Päättäjien Metsäakatemia 50. juhlaseminaarissa 11.11.2021

MATTI HÄYRY

Arvon arvovieraat, tiedotusvälineiden edustajat, hyvä juhlaväki! Kiitos Suomen Metsäyhdistykselle ja Elina Antilalle tästä kutsusta pitää juhlapuheenvuoro Päättäjien Metsäakatemia juhlaseminaarissa! Se on ilo ja kunnia.

Mutta asiaan. Minulla ei ole vastauksia. On vain kysymyksiä. Ja koska olen filosofi, minulta ottaa aikansa muotoilla kysymykset niin, että ainakin itse ymmärrän ne. Toivottavasti tekin.

Siirtymän ulottuvuudet

Aiheeni on siis ”Oikeudenmukainen siirtymä kestävään tulevaisuuteen”. Kun en ole varma siitä, mitä ”oikeudenmukaisuus”, ”siirtymä”, ”kestävyys” ja ”tulevaisuus” tässä tarkoittavat, pitää alkajaisiksi kysyä: ”Siirtymä mistä mihin?”

Tutkin itse biotaloutta ja oikeudenmukaisuutta nyt viidettä vuotta, ja ainakin sen ajan on ollut olemassa ”virallinen tarina”, joka osoittaa muun muassa metsien paikan kaavaillussa kehityksessä.

Tarinan lähtökohta on, että savun tupruttaminen taivaalle ei ole kestävää. Fossiilisten materiaalien ja polttoaineiden käyttö lisää hiilidioksidia ja muita kasvihuonekaasuja ilmakehässä ja tämä kiihdyttää jo muutenkin käynnissä olevaa ilmastonmuutosta. Ilmastonmuutos puolestaan on vakava ongelma, johon pitäisi jotenkin reagoida. Yksi mahdollisuus olisi tietenkin ottaa se annettuna ja pyrkiä sopeutumaan siihen – lisää ja korkeampia patoja ja niin edelleen. Yhdistyneet kansakunnat (YK) ja Euroopan unioni (EU), muiden muassa, ovat kuitenkin päättäneet, että ilmastonmuutosta, tai ainakin sen kiihtymistä, pitäisi hillitä.

Yksinkertainen filosofi voisi kuvitella, että tämä onnistuisi parhaiten kieltämällä saastuttavat käytännöt, hillitsemällä väestönkasvua ja vaikka vähentämällä kulutusta siellä missä sitä eniten on. YK, ja sen vanavedessä EU, ovat kuitenkin valinneet toisen tien, nimittäin ”kestävän kehityksen”, niin kuin Gro Harlem Brundtlandin komissio määritteli sen vuonna 1987 ja kuten YK tiivisti sen ”kestävän kehityksen tavoitteisiin” Pariisissa ja New Yorkissa vuonna 2015. Kestävä kehitys ymmärretään tässä nokkelana liiketoimintana, joka takaa jatkuvan materiaallisen kasvun. Kestävyyttä on se, että innovatiiviset teknologia- ja bisnesratkaisut pysäyttävät ilmastonmuutoksen ja palauttavat planetaarisen tasapainon ja onnen. Kun toiminta on kuitenkin vielä lapsenkengissä, se vaatii aikaa toteutuakseen.

Ja tässä pääsemme metsään, ainakin suomalaisittain ajateltuna. Biotalous, ja sen osana metsätalous, tarjoaa sillan savupiippuinfernosta tulevaisuuden futuristiseen ekokaupunkiin. Biomateriaalit ja biopolttoaineet korvaavat fossiiliset kestäväällä tavalla. Perinteinen savupiipputeollisuus ja muu kovasti päästöjä aiheuttava toiminta joutuvat vähitellen luopumaan asemistaan, ja se voi aiheuttaa taloudellisia tappioita, yhteiskunnallisia

pulmakysymyksiä ja poliittista epävarmuutta. Innovaatiopuolen ja biotalouden odotetaan kompensoivan näitä ongelmia. Sanat ”oikeudenmukaisuus” ja ”reiluus” on valjastettu käyttöön tässä yhteydessä. Pyrimme oikeudenmukaiseen kompensaatioon (mitä se sitten onkaan) reiluuden nimissä.

Mallin toteuttamisessa on kuitenkin haasteita, jotka tunnetaan mutta jotka useimmiten vähän lakaistaan maton alle. Koska haluttua innovaatioparatiisia ei vielä ole, sen kyky kompensoida asioita ei tietenkään ole erityisen hyvä – ja siksi sen osalta on toimittava lainarahalla, niin sanoaksemme. Se aiheuttaa paineita biotalouteen. Näiden paineiden innoittamana alan kokouksissa kuuluu sitten kommentteja, jotka voivat olla tosia, mutta jotka eivät aina kuulosta kovin rakentavilta. ”On se sellunkeittokin parempaa kuin ei mikään.” Tai: ”Energiapuolella voisi vaikka työntää järeää runkoa pannuun palamaan, ja olisi sekin parempi kuin (ja tähän kohtaan sitten joku vielä hurjempi kauhukuva). No, ne jäävät tavallisesti yksittäisiksi heitoiksi.

Lisähaastetta tulee, kun tiedostetaan, että bioainestakaan ei ole rajattomasti. Loputtomasti kyllä, niin kauan kuin fotosynteesi toimii ja ravinteita riittää, mutta millä tahansa annetulla ajanhetkellä kuitenkin rajoitettu määrä. Ja sitten siellä metsissä on liito-orava ja hitupihtisammal ja lahokaviosammal ja pölyttäjiä ja kaikenlaista muuta elonkirjoa, jota pitäisi suojella. Puhumattakaan hiilinieluista, jotka nekin pitäisi säilyttää. Tähän soppaan sitten sekaan tutkimuslaitos kyllä, tutkimuslaitos ei ja tutkimuslaitos en-osaa-sanoa, jotka kilpailevat siitä, kuinka suojelu ja säilytys parhaiten onnistuvat.

Eikä virallisen tarinan ”ratkaisu” sekään ainakaan vielä kestä kirkasta päivän valoa. Vaihtoehtoisia energiamuotoja esimerkiksi on, mutta kun asia yksinkertaistetaan sähköautoiksi, niiden käyttövoima näkyy edelleen useimmiten tulevan töpselistä, ja johdon toinen pää löytyy pahemmista saastuttajamaista. Niin että laitetaan muistiin. Virallisen tarinan kestävyysosiossa näyttää olevan kysymyksiä, joihin pitää jossain vaiheessa vastata. Tai esittää lisäkysymyksiä.

Oikeudenmukaisuus, poliittinen retoriikka ja metsää koskevat asenteet

Kun aiheenani ei tänään kuitenkaan ole vain kestävyys, todettakoon, että ei se oikeudenmukaisuuskaan aivan niin yksinkertaista ole. Tästä tiedän enemmän, joten katsotaan, mitä kaikkea oikeudenmukaisuus voisi olla. Tämä on vähän sellainen ”pitäkää hatusta kiinni”-kohta esityksessäni. Käsitteitä ja oppisuuntia vilisee, mutta älkää pelästykö! Pian ollaan taas metsässä, sillä kertaa jonkinlaisen kartan ja kompassin kanssa.

Kaikki voivat olla samaa mieltä siitä, että oikeudenmukaisuuden ydin on yhtäläisyys. Meidän on pidettävä toisiamme tasa-arvoisina. Meidän on kohdeltava toisiamme tasapuolisesti. Meidän on noudatettava yhdenvertaisuutta esimerkiksi niin, että politiikassa jokaisen ääni on yhden arvoinen eikä kenenkään ääni ole enemmän tai vähemmän kuin yhden arvoinen. Päätöksiä tehtäessä pitäisi kuulla, tai ainakin ottaa huomioon, kaikki asianosaiset eli ne joihin päätös vaikuttaa. Näiden yksinkertaisten totuuksien jälkeen kuitenkin mielipiteet hajoavat joka suuntaan.

Joidenkin mielestä oikeudenmukaisuuteen kuuluu tuotantovälineiden yksityinen hallinta ja siihen liittyvä yksilön vastuu omasta hyvinvoinnistaan ja onnellisuudestaan. Toiset

ajattelevat, että tuotantovälineiden olisi parempi olla jotenkin julkisessa kontrollissa ja että olemme yhdessä vastuussa toistemme hyvinvoinnista. Joidenkin mielestä yhteisössä historian mittaan spontaanisti muotoutuneet roolit, tavat ja tottumukset ovat ikään kuin määritelmän mukaan oikeudenmukaisia, koska ne ovat ”meidän” oikeiden perinteidemme mukaisia. Toiset ajattelevat, että toimintaa pitäisi arvioida jollain selvemmällä ja ulkoisemmalla kriteerillä – vaikka sillä, kuinka paljon ne tuottavat mitattavissa ja laskettavissa olevaa hyvää. Joidenkin mielestä arvot ja normit ovat universaaleja eli samoja kaikille. Toiset ajattelevat, että arvot ja normit liittyvät asemaamme suhteessa toisiin. Vanhempien velvollisuudet lapsiaan kohtaan ovat erilaisia kuin lasten velvollisuudet vanhempiaan kohtaan ja kaikki nämä ovat erilaisia kuin muihin, perheeseen kuulumattomiin, kohdistuvat odotukset ja vaatimukset.

Nämä vastakkainasettelut paljastavat kuusi erilaista oikeudenmukaisuuden teoriaa, jotka on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1 Oikeudenmukaisen teorialaaja ja niiden pääoletukset

Teorialaajat liittyvät toisiinsa pareittain niin, että ne edustavat ääripäitä jonkin ideologisen kysymyksen suhteen. Ylhäältä myötäpäivään edeten, yksityisomaisuutta suojaava poliittinen oppi on libertarismi, yhteisvastuuta korostava kanta, nimenomaan teoreettisesti ajateltuna, sosialismi. Palataan tähän ihan kohta, kun siirrytään käytännöllisempään viitekehykseen. Arvojen ja normien ehdottomuutta ja universaaliisuutta tähdentää esimerkiksi liberaali toimintakykyetiikka, niiden suhteellisuutta ja positionaalisuutta feministinen hoiva- ja identiteettietiikka. Hyvän mitattavuus ja laskettavuus ovat utilitarismin eli hyötyetiikan kulmakivi, yhteisön perinteisesti muotoutunut hyvä puolestaan kommunitarismiksi kutsutun opin.

Mutta katsotaan, mikä näiden erilaisten näkemysten sanoma on poliittisessa retoriikassa ja todellisuudessa. Kaikki nämä ovat läsnä julkisessa keskustelussa koko ajan, vaikka niille ei näitä nimiä annettaisikaan.

Yksityisomaisuutta, erityisesti tuotantovälineiden yksityistä omistusta, edellyttävä talousjärjestelmä on kapitalismi – tai ehkä tarkemmin sanottuna korporaatiokapitalismi vastakohtana valtiokapitalismille. En kuitenkaan puhu tässä ”vapaasta markkinataloudesta”, joka on ensisijaisesti taloustieteellinen teoria, vaan globaalista tuotannon ja kaupan järjestelystä, jonka julkilausuttu edellytys on jatkuva aineellinen kasvu. Sen vastakohtaksi on hankala nimetä muuta kuin ”Muu – mikä?” koska puhdasveristä sosialismia ei, ehkä Kuubaa lukuun ottamatta, ole missään, ja maltillisempaa sosialismia – tulonsiirtoja hyvinvointierojen tasaamiseksi – on kaikkialla. Eli jotain ei-aineellisesti-kasvavaa etsittäisiin, mutta sitä ei ole tainnut vielä löytyä.

Kommunitarismi ja utilitarismi muodostavat eräänlaisen intressiakselin, jonka päissä puhutaan joko tietyn ryhmän tai kaikkien edusta. Yhteisöpäässä politiikassa esiintyy kansallista edunvalvontaa ja kansallisia pyrkimyksiä. Hyvinvointia kaikille (kuvion alaoikea) tuskin tavoittelee kukaan. Ellei voi sanoa olevansa jonkun puolella, ei kovin helposti löydä äänestäjiä.

Toimintakykyetiikan ja hoiva- ja identiteetti-etiikan yhteinen ulottuvuus on mahdollisuuksien tasa-arvo. Toimintakykyetiikassa sen perustana on yksilön ainutlaatuisuus, ja se sulautuu politiikassa melko lailla ihmisoikeusajatteluun YK:n mielessä. Hoivaetiikassa mahdollisuuksien tasa-arvo halutaan taata identiteetille, joka muodostuu intersektionaalisesti, ryhmäjäsenyyksien leikkauspisteinä.

Nämä – samoin kuin yleisimmät metsää koskevat asenteet – on sijoitettu oikeudenmukaisuuden kartalle kuviossa 2.

Kuvio 2 Poliittiset retoriikat ja metsäsenteet oikeudenmukaisuuden kartalla

Metsä voidaan nähdä ainakin yksityisomaisuutena tai yhteisenä perintönä ja omaisuutena, romanttisena kansallisaarteena tai hyvinvoinnin lähteenä kaikille sekä pyhänä olentona ja luonnonvoimana tai valistuksen täydellistymisen symbolina. Tuo viimeksi mainittu on vähän ”Utsjoki-Kevo – ohutta yläpilveä”, mutta ajatelkaa vaikka sopivasti geenimuunneltua puupeltoa. Siinä valistus täydellistyisi, ainakin mallin kannattajien mielestä.

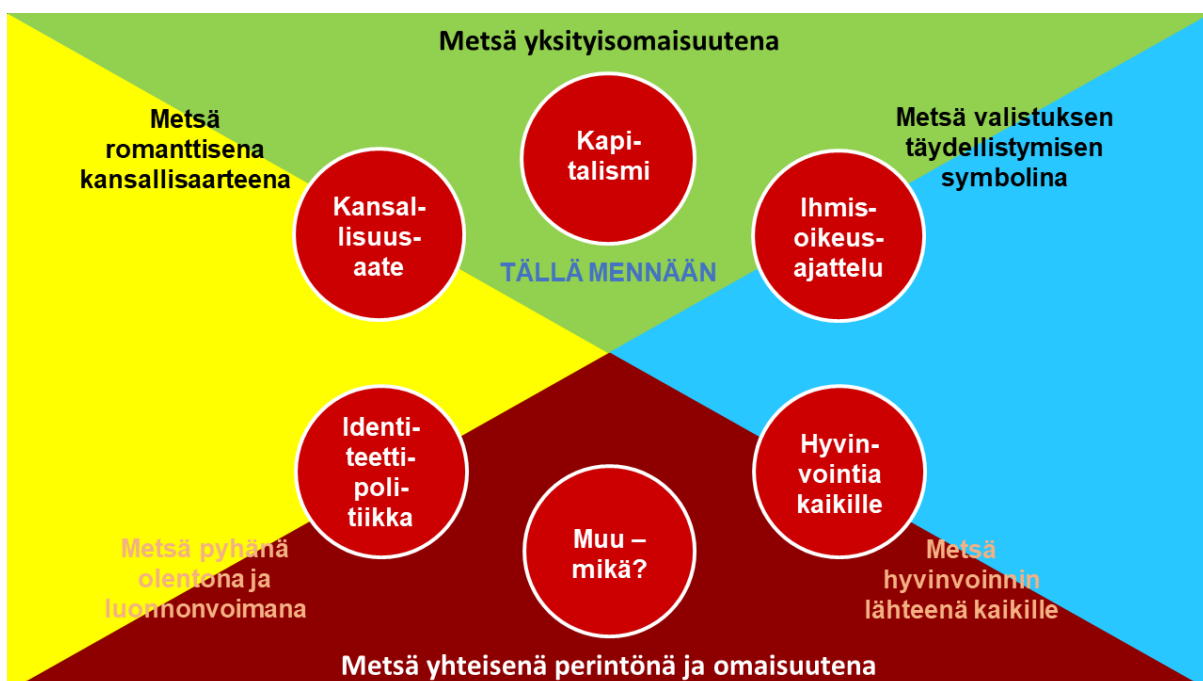
Metsäpolitiikka ja kokonaisen kestävyuden ihanne

Mennään eteenpäin metsää koskevaan politiikkaan, ja oikeudenmukaisuuskäsitysten välille alkaa muodostua liittoutumia.

Yksi virallinen, ehkä ensisijaisesti EU-Suomen, näkemys on taloudellisvalistuksellinen. Sen kulmakivenä on yksittäisen tuottajan ja kuluttajan vapaus, jonka uskotaan johtavan, ehkä epäsuorasti, kaikkien hyvinvointiin. Ajatus on peräisin 1700-luvun klassisesta liberalismista – kun jokainen tavoittelee itsekkäästi omaa etuaan, markkinoiden näkymätön käsi saa aikaan sen, että järjestely palveleekin kaikkien etua. Ajatus se on sekin. Tähän viralliseen linjaan kuuluu myös YK:n ihmisoikeuksien kunnioitus, useimmiten, ja kansallisten tuntojen hiveleminen ainakin juhlapuheissa.

Toinen virallinen, ehkä jonkinlaisen metsä-Suomen, näkemys on taloudellisromanttinen. Kansallinen etu sulautuu kansalliseen talousnäkökulmaan, ja lopputuloksena korostetaan esimerkiksi ”perinteisempää” metsäteollisuutta uudistumisen sijasta. Globaali näkökulma ja metsä suomalaisena ikaikaisena turvapaikkana unohdetaan tai säästetään juhlapuheisiin.

Taloudellisvalistuksellinen (oikea yläkolmio) ja taloudellisromanttinen (vasen yläkolmio) lähestymistapa sekä niiden ”tällä mennään” -leikkausalue on esitetty kuviossa 3.

Kuvio 3 Vallitsevien metsäpoliittisten näkemysten sijainti oikeudenmukaisuuden kartalla

Kun metsää koskevaa politiikkaa tehdään yhdessä, yhteinen kosketuspinta löytyy taloudesta. Siis siihen tapaan kuin esitin alun ”virallisessa tarinassani”. Ja mikäs siinä, metsätaloudestahan tässä puhutaan. Mutta entä kestävä tulevaisuus, sitten? Kuinka se saadaan mahtumaan oikeudenmukaisuuden kartalleni?

Vastaus on periaatteessa yksinkertainen. Oikeudenmukaista kestävyyttä, tai oikeudenmukaista siirtymää kestäväan tulevaisuuteen, ei synny, ellei kaikkien näkemyksiä oteta yhtäläisesti huomioon. Nimi tälle olisi ”kokonainen kestävyys”. Vältän tarkoituksella sanaa ”kokonaiskestävyys”, koska sen ovat monopolisoineet käyttöönsä kartan yläreunan edustajat.

Kokonaisen kestävyuden pääulottuvuudet ovat, Brundtlandin komission raportista lähtien, olleet taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen. Ne sijoittuvat kartan pystyakselille. Ylhäällä uskotaan, että taloudellinen kasvu luo kestävyyttä, joka mahdollistaa myös ympäristön ja yhteiskunnan ottamisen huomioon. Tämä periytyy YK:n ja EU:n ajatteluun Brundtlandilta. Alhaalla taas ollaan sitä mieltä, että ekologissosiaalinen yhtäläisyys olisi otettava huomioon itsenäisemmällä painoarvolla. Ympäristönäkökulman Brundtland sulki osittain tarkastelun ulkopuolelle, koska piti sitä aikansa norjalaisten syväekologiain haihatteluna. Yhteiskunnan hän otti huomioon, mutta priorisoiden kehittyneiden maiden tarpeet. Kolmannen maailman maita piti hänen mukaansa auttaa kehittymään, mutta kuitenkin niin, etteivät ne turmele ympäristöä kovin pahasti. Tämä voisi nimittäin heikentää tulevien sukupolvien – Brundtlandin lastenlasten – elintasoja rikkaammissa maissa.

Tuo nyt oli tietysti vähän rumasti sanottu. Parhaansa varmasti yrittivät ja halusivat hyvää kaikille. Mutta ei sille mitään mahda, että Brundtlandin raportin näkökulma oli selvästi länsimainen ja erityisesti norjalainen. Niin voi käydä, kun nousevan öljymaan pääministeri päästetään päättämään saastuttamisesta. Ja samalla tiellä ollaan YK:ssa ja EU:ssa edelleen.

Kuvio 4 Kokonaisen kestävyden jännitteet oikeudenmukaisuuden kartalla

Oikeudenmukaisuuden kartalla, kuten se on esitetty kuviossa 4, näkyy selvästi jännite toisaalta rikkaampien maiden kansallisen edun ja toisaalta planeetan ja köyhempien maiden etujen välillä. Populistiset paineet voivat saada vaa’an kallistumaan niin, että kansainvälisiä sopimuksia pidetään taakkoina. Niiden vaikutuksia yritetään sitten lieventää milloin milläkin keinolla.

Kun otetaan vielä huomioon hoivaetiikan ja utilitarismin vaatimukset, kuvasta tulee entistä monimutkaisempi. Hoivaetiikan mukaan erilaisuus pitäisi tunnustaa ja sitä pitäisi voimaannuttaa niin ihmistenvälisissä kuin lajienvälisissäkin suhteissa. Ekologisesti tämä tarkoittaa ainakin, että biodiversiteettiä pitäisi vaalia sen itsensä vuoksi, itseisarvona. Utilitarismi puolestaan voi edellyttää sitä, että ympäristöä hyödynnettäessä ei vähennetä tuntevien olentojen hyvinvointia, olivat ne ihmisiä tai eläimiä. Tämä on melko vaativa normi jo sosiaalisesti – ja ekologisesti tulkittuna aika lailla ristiriidassa sen ”ihminen ensin” -politiikan kanssa, johon olemme tottuneet. Mutta jotenkin sekin pitäisi ottaa huomioon – muuten ei kokonaista, oikeudenmukaista kestävyttä saavuteta.

Kotitehtäviä

Mutta kuinka se sitten saavutetaan? Ensimmäinen vaihtoehto olisi hoitaa kaikki kerralla. Siis niin, että jokainen oikeutettu huolenaihe kartalla tulisi otetuksi huomioon samalla painoarvolla, yhtäläisesti. Tämä on monien poliitikkojen suosima ratkaisu, koska siinä ei tarvitse päättää, kuka voittaa ja kuka häviää. Kaikki voittavat. Olisiko se mahdollista?

Oikeastaan ei. Se edellyttäisi, että maat saavat määrätä itse ja että valtioliitot saavat määrätä niiden puolesta; että aineellista kasvua jatketaan ja että se lopetetaan; että pääpaino on laskelmilla ja että pääpaino ei ole laskelmilla; ja niin edelleen. Kun kaikki tavoitteet ovat

”erisuuruisia” ja osin ristiriitaisia, kaikkea kaikille ei voi saada. Mikä tietysti pitäisi ymmärtää ilman mitään kartojakin.

Toinen vaihtoehto olisi nimetä yksi avainulottuvuus, jonka hoitaminen ratkaisee kaiken tai jonka hoitamattomuus tekee mahdottomaksi minkään muunkaan ratkaisemisen.

YK:n vakioehdotus Brundtlandin komission raportista lähtien on ollut talous. Riittävä talouskasvu, teollisuuden nykyaikaistaminen, innovaatiot ja osaava liiketoiminta saavat yhteiskunnat kukoistamaan ja luonnon viheriöimään. Ehdotuksessa on kuitenkin kaksi ongelmakohtaa. Ensimmäinen on se, että tällaisesta valumaefektistä (trickle-down effect), varsinkaan luonnon suhteen, ei juurikaan ole näyttöä.

Toinen ja vakavampi on se, että malli edellyttää jatkuvaa kasvua. Sitä, joka on kaikissa YK:n julistuksissa ja EU:n strategioissa kyseenalaistettu. Jos ja kun planeetalla on rajat, se ei kannata loputonta määrää ihmisiä ja inhimillisen toiminnan vaikutuksia. Niin uskotaan. Ja niin itsekin luulisin.

Mutta en toki halua tuputtaa tätä minään ainoana totuutena. Joten tässä ”ensimmäinen kotitehtävä” – tai ensimmäinen niistä kysymyksistä, joita lupailin esityksen aluksi. Faktaa vai fiktiota? Voiko kasvu olla rajatonta? Tai onko kysymys jotenkin väärin asetettu? Tai ei koske suomalaista metsäelämää?

Ne, jotka pitävät YK:n ja EU:n toimia riittämättöminä, esittävät päinvastaista kuvaa. Jos ympäristö tuhoetaan, tuhoetaan samalla ihmiskunnan elämisen ehdot, eikä mikään järjestelmällinen ja tuottoisa taloudellinen toimintakaan ole mahdollista. Jäljelle jäävässä Mad Max -maailmassa harrastetaan toki bisnestä, kun harvinaista vesipulloa vaihdetaan viimeiseen autonrenkaaseen, mutta se tukeva talous, joka on tehnyt maailmaa paremmaksi, on mennyttä.

Vai onko järkevä ja kukoistava taloudellinen toiminta sittenkin mahdollista riippumatta ympäristön tilasta? Ympäristö muuttuu, talous sopeutuu, ehkä. Siinä toinen kysymys tai kotitehtävä. Kuinka tämä kävisi? Pitäisikö siihen jotenkin valmistautua? Onko ympäristöllä edes sellaista merkitystä kuin sille yritetään antaa? Eikä suomalainen metsä kai mihinkään katoa?

Mutta mennään sinne vielä ja katsotaan, mitä viime kesän 2021 suuressa debatissa sanottiin EU:n ilmasto- ja metsäsuosituksista. Tämä ”suuri debattihan” käytiin vanhalla rutiinilla läpi viikossa-parissa, ja tulokset toistivat sitä, mitä tässäkin olen sanonut. Päähuolenaihe oli, kuten aina, että Suomen talouselämä kärsii. Sen torjumiseksi esitettiin, että kaikkalainen EU:n liittovaltiokehitys täytyy torpedoida, koska se vie kansallisen itsemääräämisoikeuden. Toisaalta tietenkin muistettiin sanoa, että Suomi on kyllä EU:n mallioppilas, ja ehdotuksia pannaan täytäntöön, kunhan ne ovat järkeviä.

Nopeastihan kävi sitten ilmi, että jossain on miljardeja jaossa, ja alettiin suunnitella, miten ne saadaan Suomeen. Uusi Osaaminen nousee tällaisessa tietysti arvoon arvaamattomaan. Kommentteista päätellen ”perinteinen” metsäteollisuus jäi vähän nuolemaan näppejään, mutta ei sillekään mitään pahoja takaiskuja kaavailtu. Metsään saa edelleen mennä eikä ikimetsiä tarvitse sen enempää säilyttää ja avohakkuutakin voi tehdä, kunhan nyt vähän uusiuduttaisiin. Ainakin mielikuvana olisi mukavampaa, jos sellupaalien sijasta Suomesta lähtisi viimeisen

päälle väännettyjä origamilintuja. Aihetunniste tässä on luonnollisesti ”jalostusasteen nostaminen”. En edes lisää sitä kotitehtävien joukkoon, koska kaikkihan asiaa varmasti jo muutenkin miettivät.

Lisään kuitenkin tämän, ihan tietämättömyyttäni. Haittaisiko metsäväkeä, jos kaadettaisiin vähemmän metsää, jalostettaisiin se pidemmälle ja saataisiin yhtä paljon vaurautta tuotettua? Korostan, että kysymys on vilpitön, vailla mitään sarvia tai hampaita. Asiaa tutkiessa ei vain aina pysty erottamaan, kuka on mitäkin mieltä ja kuka valvoo kenenkin etua.

Sitten on tietysti niitä, joiden mielestä EU:n ehdotukset jäävät puolitiehen. Niin uudella kuin nykyiselläkin metsämenolla elonkirjo supistuu, eläimet kärsivät, ilmasto muuttuu edelleen ja globaali epäyhtäläisyys jatkuu. Sillä, kenen vika tämä historiallisesti on, ei ole ensiarvoista merkitystä. Ei etsitä syyllisiä, vaan yritetään parantaa asioita, tai ainakin olla huonontamatta niitä lisää.

Jos ja kun ekologissosiaalinen yhtäläisyys halutaan ottaa aidosti huomioon, paljon enemmän painoa pitäisi panna säilytykselle, suojelulle ja erityisesti pienentämiselle. Nämähän ovat vaikeita asioita, koska säilytettäväksi ja suojeltavaksi joutuu aina jonkun metsä eikä tämän jonkun tuki hankkeelle ole taattu. Mutta ehkä siitä vielä jollain kompensatiolla selvittäisiin. Ennen kaikkea tarvittaisiin kuitenkin, näiden oikeudenmukaisuus- ja kestävyyskäsitteiden mukaan, pienentämistä eli materiaalisen kasvun hillitsemistä. Joka edellyttäisi kulutustottumusten muutosta varakkaammissa maissa, eikä se ole helppoa.

Helppoa tai ei, välttämätöntä kuitenkin. Esitykseni aluksi jätin muistiin, sivun alareunaan, joukon asioita, joiden takia nykyinen ”biotalouden avulla kohti ekokaupunkia kompensoiden menetykset savupiippusektorille” ei toimi. Ja tällä siis tarkoitan, että se ei toimi YK:n ja EU:n muotoilemien uhkakuvien mukaan. On liikaa ilmastoa muuttavaa touhuilua, ja sitä pitäisi vähentää, sanovat YK:n ja EU:n tädit ja sedät juhlapuheissaan.

Kun nämä samat YK:n ja EU:n tädit ja sedät sitten esittävät ratkaisuksi kasvua eli lisää ilmastoa muuttavaa touhuilua, Greta Thunberg ja minä voimme vain todeta, että aikuiset valehtelivat meille, taas. Esittämäni tilanne on hahmoteltu kuviossa 5.

Ja tästä pääsemmekin viimeiseen kysymykseeni teille. (Ne aiemmathan liittyivät rajattoman kasvun mahdollisuuteen rajallisella planeetalla, talouden kykyyn vastata mihin tahansa luonnonmullistuksiin ja hakkuumäärien itseisarvoon. Mutta siis tämä viimeinen, neljäs.) Mitä Greta Thunberg ja minä olemme ymmärtäneet väärin, kun meistä tuntuu siltä, että meille valehdellaan? Onko tässä jokin niksi, joka meiltä on jäänyt huomaamatta? Otammeko jotain liian kirjaimellisesti? Vai onko vain niin, että päätöksiin suomalaisten metsien kohtaloista ei tarvita YK:n ja EU:n huolestuneita tätejä ja setiä, seuraavan sukupolven edustajaa tai yksinkertaista filosofia?

Kiitos, anteeksi, uteliaisuuttani minä vain, kun kerrankin sain asiantuntevan yleisön. Vastaan mielelläni, paitsi tämän tilaisuuden kestäessä myös sen jälkeen, kysymyksiin, jälkeenpäin vaikkapa sähköpostitse. Toivotan kaikille onnistunutta, ajatuksia herättävää ja mieleen painuvaa juhlaseminaaria!

matti.hayry@aalto.fi